

Forfatter: Jacobsen, J. P.

Titel: Et Brev om Darwinismen

Citation: Jacobsen, J. P.: "Et Brev om Darwinismen", i Jacobsen, J. P.: *Samlede Værker V Udg. paa Grundlag af Digterens efterladte Papirer af Morten Borup*, udg. af Morten Borup ; Georg Christensen , 1924-29, s. 209. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-jacob05val-shoot-workid55873/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Værker V Udg. paa Grundlag af Digterens efterladte Papirer af Morten Borup

ET BREV
OM DARWINISMEN

Deres Velbaarenhed! Af det Brev til Deres Velbaarenhed, som Hr. Biskop D. G. Monrad har ladet offentliggjøre i det nye danske Maanedsskrifts tredie Hefte, seer jeg, at De hylder de darwinske Anskuelser, og Mere end det; thi saavidt jeg kan skjønne af Brevet, synes De at følge Häckel og andre tyske Darwinister i Troen paa, at det Organiske er opstaaet af det Uorganiske. Jeg veed nu ikke, hvorfor De vil gaae saa vidt, da dette Spørgsmaal jo dog endnu ligger saa langt udenfor Videnskabens Rækkeevne, at man ikke engang kan paavise Muligheden af et genetisk Forhold mellem de to nævnte Riger. Det forekommer mig virkelig, at den i Brevet udtalte Dadel over Deres Anskuelser paa dette Punkt er ganske berettiget, og man kan ikke Andet end billige den høitærede Brevskrivers Forsøg paa at føre Dem paa Glatiis ved at faae Dem til at konstruere Liv, skjøndt man nok forstaaer, at De ikke lader Dem lokke, da De er formeget Naturforsker til at ville spørge Naturen om, hvad Liv er, paa samme Maade som man spørger den om, hvad Vand eller andre Stoffe er.

Jeg beder Deres Velbaarenhed være forsikkret om, at jeg ikke af Naturen er ondskabsfuld: men jeg kunde ikke Andet end

gotte mig over den Forlegenhed, hvori De maa være bleven sat ved Spørgsmaalet om, hvorfor de fire, til forskellige givne Tider næsten identiske, Fostre af Skildpadde, Høne, Hund og Menneske i saa kort Tid udvikle sig til saa forskellige Væsner. Nei, Deres Velbaarenhed, man skal ikke give sig af med at forklare, hvad Liv er, man skal foreløbig end ikke indlade sig paa at have nogen som helst Mening derom. Havde De her fulgt Darwin, saa var dette ikke overgaaet Dem, og De havde blot havt at svare paa den Indvending, at Fosterets Metamorfose ikke staaer i nogen nødvendig Forbindelse med Afstamningstheorien. Det er mig uforklarligt, hvor man kan have Mod til at røre ved Embryologien, naar man holder paa Skabelsestheorien og bekæmper Afstamningstheorien, thi saa giver man jo blot sine Modstandere Leilighed til at henlede Opmærksomheden paa den meningsløse Dualisme, Skabelsestheorien afstedkommer. Det er dog nemlig lidt vanskeligt at blive klar over, at hver Form er skabt for sig, uafhængig af alle andre, medens derhos hvert af de høiere Formers Individuer udviklingsmæssigt gjentager de lavere Former. Jeg kunde forstaae, at man slog en Streg over Embryologien og sagde: hver Form skyldes en særegen, oprindelig Skabelsesakt, og hver Fødsel er en ny Skabelsesakt, og der er ingen anden Forskjel paa det spæde Individ og det udvoxne end Størrelsen. Det vilde

være vitterlig Usandhed, men der vilde da være et Slags Mening deri; skjøndt man dog vistnok hellere end at abstrahere fra Embryologiens Kjendsgjæringer maatte slaae sig paa Darwinismen; thi det forekommer mig, at der for Logikens Velyndere maa være en forførende god Mening i, at de høiere Former have udviklet sig af de lavere, og at det Samme gjentager sig ved hver Fødsel. Den høitærede Brevskriver foreslaaer vel en Middelvei, men saasom han selv synes at have ringe Tiltro til den og tilmed siger, at den ligger hans Anskuelse fjern, og saasom den saavidt mig bekjendt endnu ikke er befaret af Nogen, finder jeg ikke, at der er nogen Grund for Deres Velbaarenhed til at være den Første, der vover sig ind paa den. Deres Velbaarenhed har sagtens, før disse Linier komme Dem for Øie, besvaret den høitærede Brevskrivers Bemærkninger og der hævdedt, at man ikke absolut kan sige, at Mellempformerne mangle, da der findes utallige saadanne, og at den Omstændighed, at der ingen ere fundne, der kunde antages at forbinde Mennesket med dets Stamform, betyder saare lidet, som man kan læse sig til i „*origin of species*“, da det geologiske Kjendskab til de Lande, hvori Menneskets nærmeste Slægtninge leve, næsten er lig Nul. Deres Velbaarenhed har i samme Skrivelse sagtens ogsaa med Hensyn til det, at Darwinismen skulde befegne et stort Tilbageskridt i Naturvidenskaben,

forklaret, at man burde være høist varsom med at sige saa, da Darwins Theori staaer saa nøie i Forbindelse med det naturlige System — overfor hvilket Ingen nutildags er uvenlig stemt —, og da samme Theori er saa ganske af samme Aand som andre nulevende store Theorier, idet den i Forbindelse med disse støtter den store Grundsætning, som Naturvidenskaben i de senere Tider flittigt stræber at befæste, den nemlig, at det Meste i Naturen gaaer forholdsvis naturligt til.

Inden jeg slutter dette mit lange Brev skulde jeg ønske at underholde mig nogle faa Øieblikke med Deres Velbaarenhed om det projekterede Abekatteakademi. Ikke fordi jeg egenlig troer, at De vil sætte Deres Penge i et Foretagende, om hvilket De sagtens mener ligesom jeg, at det vilde føre til noget forholdsvis ligesaa Sørgeligt som det, der hændte ved Barbarossas Institut for Eftersporelse af den paradisiske Dialekt, idet Akademiet nemlig vilde komme til at afslutte sin Virksomhed, ikke med Buskmænd eller Australnegere, men med syge Abekatte. Det er mere for ligesom at have min Samvittighed fri, ifald det Urimelige skete, men rigtignok langt mere for saalænge som muligt at blive fri for den Ubehagelighed, der er ved, selv efter en kun illusorisk Samværen med Deres Velbaarenhed, at sige Dem Farvel. De veed naturligvis ligesaagodt som jeg, at den ærede Forslagsstiller tager feil,

naar han troer, at Naturforskerne have synderlig Kjendskab til Varieringslovene og til de Forhold, der fremkalde Varieringerne, og De er sagtens ligesom jeg allerede i Tankerne blevet forskrækket over de Myriader af Abekatte, der maatte til, for at heldige Varieringer kunde opstaae. De veed, at Fangenskab i de fleste Tilfælde har en skadelig Indvirkning paa vilde Dyrs Frugtbarhed, og De er sagtens ogsaa bleven opmærksom paa det, der er det Allerværste ved hele Experimentet, det nemlig, at det er høist usandsynligt, at Mennesket nedstammer fra nogen af de nulevende Abeformer. Ja nogen værre Hindring for Experimentet kan jeg vanskelig finde, om jeg end ingen Vanskelighed vilde have ved at vise, at det hele Forslag er baseret paa en feilagtig Opfattelse af det naturhistoriske Experiment. Endelig seer jeg nu, at jeg er gaaet for vidt ved at have havt selv den allersvageste Skygge af Tvivl om Deres Velbaarenheds Stilling overfor Spørgsmaalet om Abekatteakademiet; thi det vilde jo dog være høist urimeligt om han, der troer, at den ganske Jord lige fra den Tid, det organiske Liv først gryede, og til den, da det første Abemenneske opstod, har været et stort Abekatteakademi —, om han vilde røre en Haand for et Experiment som det proponerede.

Deres Velbaarenheds
ærbødige

J. P. Jacobsen.

J. P. Jacobsen. V

16

